Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

15 päivänä syyskuuta 2015 *

Ennakkoratkaisupyyntö — Henkilöiden vapaa liikkuvuus — Unionin kansalaisuus — Yhdenvertainen kohtelu — Direktiivi 2004/38/EY — 24 artiklan 2 kohta — Sosiaaliavustukset — Asetus (EY) N:o 883/2004 — 4 ja 70 artikla — Erityiset maksuihin perustumattomat rahaetuudet — Työtä hakevat jäsenvaltion kansalaiset, jotka oleskelevat toisen jäsenvaltion alueella — Oikeutta etuuksiin ei ole — Työntekijäaseman säilyminen

Asiassa C-67/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundessozialgericht (Saksa) on esittänyt 12.12.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 10.2.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Jobcenter Berlin Neukölln

vastaan

Nazifa Alimanovic,

Sonita Alimanovic,

Valentina Alimanovic ja

Valentino Alimanovic,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot ja C. Vajda sekä tuomarit E. Levits, A. Arabadjiev, C. Toader, M. Berger (esittelevä tuomari), E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund ja J. L. da Cruz Vilaça,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.2.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Nazifa Alimanovic, Sonita Alimanovic, Valentina Alimanovic ja Valentino Alimanovic, edustajinaan Rechtsanwalt D. Mende ja Rechtsanwalt E. Steffen,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Möller,

— Tanskan hallitus, asiamiehenään M. Wolff,

— Irlanti, asiamiehinään E. Creedon, A. Joyce ja E. McPhillips, avustajanaan G. Gilmore, BL,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja R. Coesme,

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato F. Varrone,

— Ruotsin hallitus, asiamiehinään A. Falk, K. Sparrman, C. Meyer-Seitz, U. Persson ja N. Otte Widgren, L. Swedenborg, E. Karlsson ja F. Sjövall,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään J. Beeko, avustajanaan J. Coppel, QC,

— Euroopan komissio, asiamiehinään M. Kellerbauer ja D. Martin,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.3.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 18 artiklan, SEUT 45 artiklan 2 kohdan ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 (EUVL L 166, s. 1, ja oikaisu EUVL 2004, L 200, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 9.12.2010 annetulla komission asetuksella (EU) N:o 1244/2010 (EUVL L 338, s. 35; jäljempänä asetus N:o 883/2004), 4 ja 70 artiklan sekä Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77) 24 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Jobcenter Berlin Neukölln (Berlin Neuköllnin työvoimatoimisto, jäljempänä Jobcenter) ja toisaalta Nazifa Alimanovic ja hänen kolme lastaan Sonita, Valentina ja Valentino Alimovic (jäljempänä Alimanovicit) ja jossa on kyse siitä, että Jobcenter oli peruuttanut Saksan lainsäädännön mukaiseen perusturvaan (Grundsicherung) kuuluvien etuuksien myöntämisen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

3 Sosiaali- ja lääkintäapua koskevassa eurooppalaisessa yleissopimuksessa, jonka Euroopan neuvoston jäsenet ovat allekirjoittaneet Pariisissa 11.12.1953 ja joka on ollut voimassa Saksan liittotasavallassa vuodesta 1956 alkaen (jäljempänä yleissopimus) on vahvistettu syrjintäkiellon periaate seuraavasti:

”Sopimuspuolet sitoutuvat alueilla, joihin tätä sopimusta sovelletaan, myöntämään tällaisilla alueilla voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti näillä alueilla laillisesti oleskeleville muiden sopimuspuolten kansalaisille, joilla ei ole riittäviä varoja, saman sosiaali- ja lääkintäavun – – samoin edellytyksin kuin omille kansalaisilleen.”

4 Yleissopimuksen 16 artiklan b kohdan mukaan sopimuspuolet ilmoittavat Euroopan neuvoston pääsihteerille kaikki uudet lait ja asetukset, joita ei vielä ole mainittu liitteessä I. Sopimuspuolet voivat ilmoitusta antaessaan tehdä varauman uusien lakiensa ja asetustensa soveltamisesta muiden sopimuspuolten kansalaisiin. Saksan hallituksen 19.12.2011 tämän määräyksen nojalla tekemä varaus on muotoiltu seuraavasti:

”Saksan liittotasavallan hallitus ei sitoudu myöntämään muiden sopimuspuolten kansalaisille etuuksia, joista on säädetty Saksan sosiaaliturvalain II osassa (Sozialgesetzbuch Zweites Buch, jäljempänä SGB II) ’Työnhakijoiden perusturva’, samoin edellytyksin kuin omille kansalaisilleen, sellaisena kuin se on voimassa etuutta haettaessa.”

5 Varauma ilmoitettiin muille yleissopimuksen sopimuspuolille sen 16 artiklan c kohdan mukaisesti.

Unionin oikeus

Asetus N:o 883/2004

6 Asetuksen N:o 883/2004 4 artiklan otsikko on ”Yhdenvertainen kohtelu”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”Henkilöillä, joihin tätä asetusta sovelletaan, on samat jäsenvaltion lainsäädännön mukaiset etuudet ja velvollisuudet kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaisilla, jollei tässä asetuksessa toisin säädetä.”

7 Asetuksen 70 artikla, jonka otsikko on ”Yleisiä säännöksiä”, on asetuksen III osaston 9 luvussa, joka koskee erityisiä maksuihin perustumattomia rahaetuuksia. Artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä artiklaa sovelletaan erityisiin maksuihin perustumattomiin rahaetuuksiin, jotka myönnetään sellaisen lainsäädännön perusteella, jossa sen henkilöllisen soveltamisalan, tavoitteiden ja/tai myöntämisedellytysten takia on piirteitä sekä 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta sosiaaliturvalainsäädännöstä että sosiaalihuollosta.

2. Tässä luvussa ’erityisillä maksuihin perustumattomilla rahaetuuksilla’ tarkoitetaan etuuksia,

a) joilla on tarkoitus antaa joko

   i) lisä-, korvaavaa tai täydentävää turvaa 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin sosiaaliturvan aloihin kuuluvien riskien varalta ja joilla varmistetaan asianomaisille henkilöille vähimmäistoimeentulo ottaen huomioon kyseisen jäsenvaltion taloudellinen ja sosiaalinen tilanne, tai

   ii) yksinomaan vammaisten erityissuojelua ja jotka liittyvät läheisesti henkilön sosiaaliseen ympäristöön kyseisessä jäsenvaltiossa;

   ja

b) jotka rahoitetaan yksinomaan yleisten julkisten menojen kattamiseen tarkoitetuilla pakollisilla veroilla ja joiden myöntämis- ja laskemisedellytykset eivät ole riippuvaisia etuudensaajan maksuista. Maksuihin perustuvan etuuden lisänä myönnettyjä etuuksia ei kuitenkaan yksin tästä syystä ole pidettävä maksuihin perustuvina etuuksina;

   ja

c) jotka on mainittu liitteessä X.

3. Edellä 7 artiklaa ja tämän osaston muita lukuja ei sovelleta tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin etuuksiin.

4. Edellä 2 kohdassa tarkoitetut etuudet myönnetään asianomaisille henkilöille ainoastaan heidän asuinjäsenvaltiossaan sen lainsäädännön mukaisesti. Kyseiset etuudet antaa asuinpaikan laitos omalla kustannuksellaan.”

8 Asetuksen N:o 883/2004 liitteessä X, jonka otsikko on ”Maksuihin perustumattomat erityiset rahaetuudet”, mainitaan Saksan liittotasavallan osalta seuraavat etuudet:

”– –

b) Työnhakijoiden perusturvaan liittyvät toimeentuloetuudet, paitsi jos kyseisten etuuksien osalta edellytykset väliaikaisen lisäosan myöntämiseksi työttömyysetuuden jälkeen täyttyvät ([SGB II:n] 24 [§:n] 1 momentti).”

Direktiivi 2004/38

9 Direktiivin 2004/38 johdanto-osan 10, 16 ja 21 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(10) Henkilöistä, jotka käyttävät oleskeluoikeuttaan, ei kuitenkaan saisi aiheutua kohtuutonta rasitusta vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle oleskelun alkuvaiheessa. Tämän vuoksi olisi unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsentensä yli [kolmen] kuukauden mittaiselle oleskelulle asetettava ehtoja.

– –

(16) Oleskeluluvan haltijaa ei saisi karkottaa niin kauan kuin hän ei aiheuta kohtuutonta rasitusta vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle. Siksi sosiaalihuoltojärjestelmään turvautumisesta ei saisi automaattisesti seurata karkottamistoimenpide. Vastaanottavan jäsenvaltion olisi tarkasteltava, onko kyse väliaikaisista vaikeuksista, ja otettava huomioon oleskelun pituus, henkilökohtaiset olosuhteet ja myönnetyn avustuksen määrä arvioidessaan, aiheuttaako henkilö kohtuuttoman rasituksen vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle ja voidaanko hänet karkottaa. Työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja työnhakijoihin, siten kuin [unionin] tuomioistuin on nämä määritellyt, ei missään tapauksessa saisi kohdistaa karkottamistoimenpidettä, paitsi yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä.

– –

(21) Vastaanottavan jäsenvaltion olisi kuitenkin annettava päättää, myöntääkö se muille henkilöille kuin työntekijöille tai itsenäisille ammatinharjoittajille tai sellaisille, jotka säilyttävät tämän aseman, tai heidän perheenjäsenilleen sosiaaliavustusta ensimmäisten kolmen oleskelukuukauden tai, työnhakijoiden osalta, pitemmän jakson aikana taikka toimeentulotukea opintoja varten, ammattiin johtava koulutus mukaan luettuna, ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista.”

10 Direktiivin 7 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella yli kolmen kuukauden ajan

a) jos he ovat työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai

b) jos heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle, ja kattava sairausvakuutusturva vastaanottavassa jäsenvaltiossa; – –

– –

3. Sovellettaessa 1 kohdan a alakohtaa unionin kansalainen, joka ei enää ole työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, säilyttää työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman

a) jos hän joutuu tilapäisesti työkyvyttömäksi sairauden tai tapaturman vuoksi;

b) jos hän yli vuoden työskenneltyään joutuu [tahtomattaan työttömäksi, mikä on asianmukaisesti todettu, ja [on ilmoittautunut] työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon;

c) jos hän alle vuoden kestäneen määräaikaisen työsuhteen päätyttyä – – joutuu [tahtomattaan työttömäksi, mikä on asianmukaisesti todettu työsopimuksen päättyessä] tai [oltuaan tahtomattaan työttömänä kahdentoista ensimmäisen kuukauden ajan] [on ilmoittautunut] työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon. Tällöin hän säilyttää työntekijän asemansa vähintään kuuden kuukauden ajan;

d) jos hän aloittaa ammatillisen koulutuksen. Työntekijän aseman säilyttäminen edellyttää, että ammatillinen koulutus liittyy asianomaisen henkilön aiempaan työskentelyyn, paitsi jos henkilö on työttömänä tahtomattaan.”

11 Direktiivin 14 artiklassa, jonka otsikko on ”Oleskeluoikeuden säilyminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on 6 artiklassa säädetty oleskeluoikeus sikäli kuin he eivät muodosta kohtuutonta rasitetta vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle.

2. Unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on 7, 12 ja 13 artiklassa säädetty oleskeluoikeus sikäli kuin he täyttävät näissä artikloissa säädetyt edellytykset.

Yksittäisissä tapauksissa, joissa on perusteltua aihetta epäillä, täyttääkö unionin kansalainen tai hänen perheenjäsenensä 7, 12 ja 13 artiklassa säädetyt edellytykset, jäsenvaltiot voivat tarkistaa näiden edellytysten täyttymisen. Tällaista tarkistusta ei saa suorittaa järjestelmällisesti.

3. Karkottamistoimenpide ei saa automaattisesti olla seurauksena siitä, että unionin kansalainen tai hänen perheenjäsenensä turvautuu vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmään.

4. Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, unionin kansalaista tai hänen perheenjäseniään koskevaa karkottamistoimenpidettä ei saa missään tapauksessa toteuttaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta VI luvun säännösten soveltamista, jos:

a) unionin kansalainen on työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja; tai

b) unionin kansalainen on tullut vastaanottavan jäsenvaltion alueelle työnhakuun. Tässä tapauksessa unionin kansalaista tai hänen perheenjäsentään ei saa karkottaa niin kauan kuin unionin kansalainen voi esittää näyttöä siitä, että hän jatkaa työnhakua ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia löytää työtä.”

12 Direktiivin 24 artiklassa, jonka otsikko on ”Tasavertainen kohtelu”, säädetään seuraavaa:

”1. Jollei perustamissopimuksessa ja johdetussa oikeudessa annetuista nimenomaisista erityismääräyksistä muuta johdu, kaikkia vastaanottavan jäsenvaltion alueella tämän direktiivin nojalla asuvia unionin kansalaisia on kohdeltava jäsenvaltion kansalaisten kanssa tasavertaisesti perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Tämä oikeus on ulotettava koskemaan perheenjäseniä, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia mutta joilla on oleskeluoikeus tai oikeus pysyvään oleskeluun.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, vastaanottavan jäsenvaltion ei tarvitse myöntää oikeutta sosiaaliavustukseen oleskelun ensimmäisten kolmen kuukauden aikana tai soveltuvassa tapauksessa 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetyn pidemmän ajanjakson aikana muille kuin työntekijöille tai itsenäisille ammatinharjoittajille taikka henkilöille, joilla säilyy tällainen asema, ja heidän perheensä jäsenille eikä sen tarvitse myöntää heille ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista toimeentulotukea opintoja varten, ammattiin johtava koulutus mukaan luettuna, opintorahan tai -lainan muodossa.”

Saksan oikeus

Sosiaaliturvalaki (SGB)

13 SGB I:n 19a §:n 1 momentissa säädetään kahdesta pääasiallisesta työnhakijoille myönnettävien perusturvaetuuksien tyypistä seuraavasti:

”Työnhakijoiden perusturvaoikeuden nojalla voidaan hakea:

1. työhön integroitumista koskevia etuuksia

2. etuuksia, joiden tarkoituksena on turvata toimeentulo.”

14 SGB II:n 1 §:n, jonka otsikko on ”Työnhakijoiden perusturvan tehtävä ja tavoite”, 1 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”(1) Työnhakijoiden perusturvan tarkoituksena on mahdollistaa sen saajille ihmisarvoinen elämä.

– –

(3) Työnhakijoiden perusturva käsittää etuudet, joiden tarkoituksena on

1. lopettaa puutteenalaisuus tai vähentää sitä erityisesti työhön integroitumisen kautta ja

2. turvata toimeentulo.”

15 SGB II:n 7 §:ssä, jonka otsikko on ”Edunsaajat”, säädetään seuraavaa:

”(1) Tähän osaan perustuvat etuudet on tarkoitettu henkilöille, jotka

1. ovat täyttäneet 15 vuotta eivätkä ole vielä saavuttaneet 7a §:ssä tarkoitettua ikärajaa

2. ovat työkykyisiä

3. ovat avun tarpeessa ja

4. oleskelevat vakinaisesti Saksan liittotasavallan alueella (työkykyiset edunsaajat). Etuuksia ei myönnetä:

1. ulkomaalaisille, jotka eivät ole työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia Saksan liittotasavallassa ja joilla ei ole oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen unionin kansalaisten yleisestä liikkumisvapaudesta annetun lain [Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern (Freizügigkeitsgesetz/EU, jäljempänä FreizügG/EU)] 2 §:n 3 momentin nojalla, eikä heidän perheenjäsenilleen heidän oleskelunsa kolmen ensimmäisen kuukauden aikana

2. ulkomaalaisille, joiden oleskeluoikeus perustuu ainoastaan työnhakuun, eikä heidän perheenjäsenilleen

– –

Toisen virkkeen 1 kohtaa ei sovelleta ulkomaalaisiin, jotka oleskelevat Saksan liittotasavallassa oleskeluoikeutta koskevan lain (Aufenthaltsgesetz) 2 luvun 5 jakson nojalla myönnetyn oleskeluluvan perusteella. Oleskeluoikeutta koskevat säännökset pysyvät muuttumattomina.

– –”

16 SGB II:n 8 §:n 1 momentin otsikko on ”Työkykyisyys”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”Työkykyinen on henkilö, joka ei ennakoitavissa olevana ajanjaksona ole sairauden tai vamman vuoksi kykenemätön työskentelemään vähintään kolme tuntia päivässä työmarkkinoiden tavanomaisissa olosuhteissa.”

17 SGB II:n 9 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Avun tarpeessa on henkilö, joka ei kykene huolehtimaan toimeentulostaan tai vastaamaan siitä riittävästi huomioon otettavien tulojen tai varallisuuden perusteella eikä saa tarvittavaa apua muilta henkilöiltä, kuten perheenjäseniltään tai muilta sosiaalietuuksia tarjoavilta elimiltä.”

18 SGB II:n 20 §:ssä on täydentäviä säännöksiä toimeentulon perustarpeista. SGB II:n 21 §:ssä on sääntöjä lisätarpeista ja SGB II:n 22 §:ssä puolestaan majoitusta ja lämmitystä koskevista tarpeista. Lopuksi SGB II:n 28–30 §:ssä käsitellään koulutus- ja osallistumisetuuksia.

19 SGB XII:n 1 §:ssä, joka koskee sosiaaliapua, säädetään seuraavaa:

”Sosiaaliavulla pyritään siihen, että tuensaaja voisi elää ihmisarvoista elämää. – –”

20 SGB XII:n 21 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Toimeentuloetuuksia ei makseta henkilöille, jotka saavat työkykyisinä tai perheenjäseninä etuuksia [SGB II:n] nojalla siltä osin kuin he ovat työkykyisiä tai heidän perhesiteensä perusteella – –”

FreizügG/EU

21 FreizügG/EU:n soveltamisalasta säädettiin pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä lain 1 §:ssä seuraavaa:

”Tämä laki koskee Euroopan unionin muiden jäsenvaltioiden kansalaisten (unionin kansalaisten) ja heidän perheenjäsentensä maahantuloa ja oleskelua.”

22 FreizügG/EU:n 2 §:ssä säädetään maahantulo- ja oleskeluoikeudesta seuraavaa:

”(1) Vapaaseen liikkuvuuteen oikeutetuilla unionin kansalaisilla ja heidän perheenjäsenillään on oikeus tulla liittovaltion alueelle ja oleskella siellä tässä laissa säädetyin edellytyksin.

(2) Unionin oikeuden mukaan vapaaseen liikkuvuuteen oikeutettuja henkilöitä ovat:

1. unionin kansalaiset, jotka haluavat oleskella työntekijöinä hakeakseen työtä tai osallistuakseen ammatilliseen koulutukseen

– –

5. unionin kansalaiset, jotka eivät työskentele, 4 §:ssä säädetyin edellytyksin

6. perheenjäsenet 3 ja 4 §:ssä säädetyin edellytyksin.

– –

(3) Edellä 1 momentissa säädettyyn oikeuteen ei vaikuta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien osalta

1. sairauteen tai tapaturmaan perustuva tilapäinen työkyvyttömyys

2. tahaton työttömyys, jonka toimivaltainen työvoimatoimisto on vahvistanut, tai itsenäisen ammatinharjoittamisen päättyminen itsenäisestä ammatinharjoittajasta riippumattomista syistä, kun toiminta on kestänyt yli vuoden

3. ammatillinen koulutus, jos koulutus ja aiempi työskentely liittyvät toisiinsa; näiden välinen yhteys ei ole välttämätön, jos unionin kansalainen on menettänyt työpaikkansa tahtomattaan.

Edellä olevaan 1 momenttiin perustuva oikeus säilyy kuusi kuukautta, jos toimivaltainen työvoimatoimisto on vahvistanut, että henkilö on joutunut työttömäksi tahtomattaan tilanteessa, jossa työskentely on kestänyt alle vuoden

– –”

23 FreizügG/EU:n 3 §:ssä, joka koskee perheenjäseniä, säädetään seuraavaa:

”(1) Edellä 2 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettujen unionin kansalaisten perheenjäsenillä on 2 §:n 1 momenttiin perustuva oikeus, jos he tulevat unionin kansalaisen mukana tai seuraavat häntä myöhemmin. Edellä 2 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen unionin kansalaisten perheenjäseniin sovelletaan 4 §:n edellytyksiä.

(2) Perheenjäseniä ovat

1. edellä 2 §:n 2 momentin 1–5 ja 7 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden puoliso ja mainittujen henkilöiden sekä heidän puolisoidensa alle 21-vuotiaat sukulaiset etenevässä polvessa

2. edellä 2 §:n 2 momentin 1–5 ja 7 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden tai heidän puolisonsa sellaiset sukulaiset takenevassa ja etenevässä polvessa, joiden elatuksesta vastaavat mainitut henkilöt tai heidän puolisonsa.

– –”

24 FreizügG/EU:n 5 §:ssä, joka koskee oleskelukortteja ja pysyvää oleskeluoikeutta osoittavia todistuksia, säädetään seuraavaa:

”(1) Todistus oleskeluoikeudesta annetaan viran puolesta heti unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen, joilla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus ja joilla on oikeus liikkua vapaasti liittovaltion alueella.

– –

(3) Toimivaltainen ulkomaalaisviranomainen voi vaatia, että 2 §:n 1 momentissa säädetyn oikeuden edellytysten täyttyminen osoitetaan uskottavasti kolmessa kuukaudessa saapumisesta liittovaltion alueelle. Uskottavuuden osoittamisen edellyttämät tiedot ja todisteet voidaan ottaa vastaan hallinnollisen rekisteröinnin yhteydessä toimivaltaisessa rekisteriviranomaisessa, joka toimittaa tiedot ja todisteet toimivaltaiselle ulkomaalaisviranomaiselle. – –

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

25 Nazifa Alimanovic (s. 1966) ja hänen lapsensa Sonita (s. 1994), Valentina (s. 1998) ja Valentino (s. 1999) ovat kaikki Ruotsin kansalaisia. Alimanovic on syntynyt Bosniassa, hänen lapsensa puolestaan ovat kaikki syntyneet Saksassa.

26 Ennakkoratkaisupyynnön mukaan Alimanovicit lähtivät Saksasta vuonna 1999 Ruotsiin – tarkempaa lähtöpäivämäärää tai syytä ei ole siinä ilmoitettu – ja palasivat Saksaan kesäkuussa 2010.

27 Alimanoviceille myönnettiin 1.7.2010 toistaiseksi voimassa olevaa oleskeluoikeutta osoittava todistus FreizügG/EU:n 5 §:n mukaisesti. Palattuaan Saksaan Alimanovic ja hänen tyttärensä Sonita, jotka olivat Saksan lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla työkykyisiä henkilöitä, työskentelivät kesäkuusta 2010 toukokuuhun 2011 lyhytaikaisissa työsuhteissa tai saivat työtilaisuuksia alle vuoden ajaksi.

28 Alimanovicille myönnettiin 1.12.2011–31.5.2012 lapsistaan Valentinasta ja Valentinosta lapsilisiä sekä tyttärensä Sonitan tavoin SGB II:n mukaisia perusturvaetuuksia eli pitkäaikaistyöttömille maksettavaa toimeentulotukea (Arbeitslosengeld II) ja muille kuin työkykyisille tarkoitettuja sosiaaliavustuksia, joiden edunsaajina olivat kaksi muuta lasta Valentina ja Valentino (jäljempänä kyseessä olevat etuudet).

29 Jobcenter katsoi kyseessä olevien etuuksien myöntämistä käsitellessään, että SGB II:n 7 §:n 1 momentin toisen virkkeen 2 kohdassa tarkoitettua työnhaussa oleviin unionin kansalaisiin sovellettavaa sääntöä oikeuden epäämisestä ei voitu soveltaa Alimanoviceihin, koska kun perheen jäsenet olivat Ruotsin kansalaisia, se oli sivuutettava yleissopimuksen 1 artiklassa vahvistetun syrjintäkiellon periaatteen nojalla. Bundessozialgericht oli näet 19.10.2010 antamassaan tuomiossa katsonut, että Saksan liittotasavaltaa tämän määräyksen perusteella sitova velvollisuus myöntää sosiaalihuollon etuuksia sellaisille sen alueella laillisesti oleskeleville muiden sopimuspuolten kansalaisille, joilla ei ole riittävää toimeentuloa, samoin edellytyksin kuin omille kansalaisilleen, kattoi myös SGB II:n 19 §:n ja sitä seuraavien pykälien nojalla myönnettävän vähimmäistoimeentuloturvan.

30 SGB X:n 48 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan on kuitenkin niin, että hallintotoimi, jonka vaikutukset ulottuvat tulevaisuuteen, on kumottava, jos toimen toteutushetkellä vallinneet olosuhteet tai voimassa olleet oikeussäännöt ovat sittemmin merkittävällä tavalla muuttuneet. Yleissopimuksen 1 artiklan perusteella myönnettyjen etuuksien osalta tilanne muuttui vuoden 2012 toukokuussa Saksan hallituksen 19.12.2011 yleissopimukseen tekemän varauman vuoksi. Jobcenterin päätös kaikkien kyseessä olevien etuuksien myöntämisestä toukokuulta 2012 peruutettiin tällä perusteella.

31 Sozialgericht Berlin (sosiaalioikeudellisia riita-asioita käsittelevä Berliinin alioikeus) kumosi Alimanovicien vaatimuksesta päätöksen ja totesi muun muassa, että Alimanovicilla ja hänen tyttärellään Sonitalla oli oikeus kyseessä oleviin heitä koskeviin etuuksiin muun muassa asetuksen N:o 883/2004 4 artiklan nojalla, jossa kielletään kaikenlainen unionin kansalaisten syrjintä suhteessa kyseessä olevan jäsenvaltion kansalaisiin, luettuna yhdessä sen 70 artiklan kanssa, joka koskee sellaisia erityisiä maksuihin perustumattomia rahaetuuksia, joista käsiteltävässä asiassa oli kyse.

32 Jobcenter on ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen tekemässään valituksessa vedonnut muun muassa siihen, että etuudet, joilla pyritään SGB II:n mukaisesti turvaamaan toimeentulo, ovat direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja ”sosiaaliavustuksia”, minkä vuoksi työnhakijoilta voidaan evätä nämä etuudet.

33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa muun muassa, että niiden Sozialgericht Berlinin tosiseikoista tekemien toteamusten mukaan, jotka sitovat sitä, Alimanovic ja hänen tyttärensä Sonita eivät enää voineet vedota FreizügG/EU:n 2 §:n mukaiseen oleskeluoikeuteen työntekijöinä. He olivat näet vuoden 2010 kesäkuusta alkaen työskennelleet vain lyhytaikaisissa työsuhteissa tai olivat saaneet vain alle vuoden mittaisia työtilaisuuksia, eikä heillä ole vuoden 2011 toukokuusta alkaen ollut enää lainkaan töitä työntekijöinä eikä itsenäisinä ammatinharjoittajina.

34 Sozialgericht Berlin viittasi tuomioon Vatsouras ja Koupatantze (C-22/08 ja C-23/08, EU:C:2009:344) ja katsoi, ettei Alimanovic eikä hänen tyttärensä Sonita ollut FreizügG/EU:n 2 §:n 3 momentin toisen virkkeen mukaan, kun sitä tarkastellaan direktiivin 2004/38 7 artiklan 3 kohdan c alakohdan kannalta, enää työntekijän taikka itsenäisen ammatinharjoittajan asemassa, minkä vuoksi heitä oli pidettävä FreizügG/EU:n 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuina työnhakijoina.

35 Alimanovicilta ja hänen tyttäreltään Sonitalta evättiin pitkäaikaistyöttömille tarkoitettu toimeentulotuki SGB II:n 7 §:n 1 momentin toisen virkkeen 2 kohdan nojalla, jossa tämän lainsäädännön mukaisten etuuksien ulkopuolelle suljetaan sekä henkilöt, joiden oleskeluoikeus perustuu ainoastaan työnhakuun, että heidän perheenjäsenensä.

36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy tämän vuoksi yhtäältä sitä, loukataanko SGB II:n mainitulla säännöksellä asetuksen N:o 883/2004 4 §:ssä säädettyä syrjintäkiellon periaatetta.

37 Toisaalta tämä tuomioistuin pohtii sitä, voidaanko SGB II:n mainitulla säännöksellä katsoa saatetun direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohta laillisesti osaksi kansallista oikeutta, tai mikäli mainittua unionin oikeussääntöä ei voida soveltaa, onko se ristiriidassa SEUT 45 artiklan 2 kohdan kanssa, luettuna yhdessä SEUT 18 artiklan kanssa.

38 Bundessozialgericht päätti tässä tilanteessa lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Sovelletaanko asetuksen N:o 883/2004 4 artiklassa säädettyä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta – kyseisen asetuksen 70 artiklan 4 kohdassa säädettyä etuuksien vientiä koskevaa kieltoa lukuun ottamatta – myös kyseisen asetuksen 70 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin maksuihin perustumattomiin rahaetuuksiin?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaanko asetuksen N:o 883/2004 4 artiklassa säädettyä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta rajoittaa – ja mahdollisesti missä määrin – kansallisen lainsäädännön säännöksillä, joilla pannaan täytäntöön direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohta ja joiden mukaan oikeutta tällaisiin etuuksiin ei poikkeuksetta ole, jos unionin kansalaisella on pelkästään työn hakemiseen perustuva oleskeluoikeus kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa?

3) Onko SEUT 45 artiklan 2 kohta, luettuna yhdessä SEUT 18 artiklan kanssa, esteenä sellaiselle kansalliselle säännökselle, jonka nojalla työnhakijan liikkumisvapauteen vetoavilta unionin kansalaisilta evätään poikkeuksetta sosiaalietuus, jonka tarkoituksena on turvata toimeentulo ja helpottaa samalla työmarkkinoille pääsyä, ainoastaan työnhakua varten myönnetyn oleskeluoikeuden ajalta, riippumatta siitä, onko hakijalla yhteys vastaanottavaan jäsenvaltioon?”

39 Unionin tuomioistuimen kirjaamo lähetti 26.11.2014 ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle tuomion Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358) ja pyysi sitä ilmoittamaan, katsoiko se tarpeelliseksi mainitun tuomion tuomiolauselman ensimmäisessä kohdassa todetusta huolimatta pysyttää käsiteltävässä asiassa esittämänsä ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen. Bundessozialgericht totesi 11.2.2015 antamassaan määräyksessä, joka saapui unionin tuomioistuimen kirjaamoon 19.2.2015, ettei tarvetta ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen pysyttämiseen ollut.

Ennakkoratkaisukysymykset

Kyseessä olevien etuuksien luonnehdinta

40 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta käy ilmi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että Alimanovicin ja hänen tyttärensä Sonitan oleskeluoikeus perustuu heidän asemaansa työnhakijoina, ja että se on sidottu niihin tosiseikkoja koskeviin toteamuksiin, jotka pääasiassa ratkaisun antava tuomioistuin on tältä osin tehnyt.

41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella ja kolmannella kysymyksellään unionin tuomioistuimelta vastauksen siihen, voidaanko direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdan sekä SEUT 18 artiklan ja SEUT 45 artiklan 2 kohdan mukaisena pitää kansallista lainsäädäntöä, jolla työnhakijan asemassa olevilta muiden jäsenvaltioiden kansalaisilta evätään tietyt etuudet, vaikka nämä etuudet taataan näiden kanssa samassa tilanteessa oleville kyseisen jäsenvaltion kansalaisille.

42 Koska kyseessä olevien etuuksien luonne sosiaaliavustuksina tai toimenpiteinä, joilla pyritään helpottamaan pääsyä työmarkkinoille, on ratkaiseva sitä sääntöä valittaessa, jonka kannalta niiden unionin oikeussääntöjen mukaisuutta on arvioitava, on seuraavaksi määriteltävä niiden luonne.

43 Tämän osalta riittää toteamus siitä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on itse kuvannut pääasiassa kyseessä olevat etuudet luonteeltaan asetuksen N:o 883/2004 70 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuiksi ”erityisiksi maksuihin perustumattomiksi rahaetuuksiksi”. Se korostaa tässä yhteydessä, että mainituilla etuuksilla pyritään turvaamaan toimeentulo henkilöille, jotka eivät itse kykene huolehtimaan siitä, ja että niitä ei rahoiteta maksuilla vaan verovaroilla. Koska etuudet on lisäksi mainittu asetuksen N:o 883/2004 liitteessä X, ne täyttävät sen 70 artiklan 2 kohdan edellytykset, vaikka ne ovat osa säännöstöä, jossa säädetään lisäksi työnhaun helpottamiseen tarkoitetuista etuuksista.

44 Tästä huolimatta on kuitenkin todettava, että – kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi – tällaiset etuudet kuuluvat myös direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sosiaaliavustusten käsitteen alaan. Kyseisellä käsitteellä nimittäin viitataan kaikkiin kansallisten, alueellisten tai paikallisten viranomaisten perustamiin tukijärjestelmiin, joihin turvautuu henkilö, jolla ei ole riittäviä varoja perustarpeidensa ja perheensä perustarpeiden täyttämiseen ja joka saattaa siksi muodostua oleskelunsa aikana rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion julkiselle taloudelle, millä voi olla seurauksia tuen, jota kyseinen valtio voi myöntää, kokonaistasolle (tuomio Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, 63 kohta).

45 Tässä tapauksessa on lisäksi todettava, kuten julkiasiamies on ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa todennut, että kyseessä olevien etuuksien ensisijaisena tehtävänä on nimenomaisesti ihmisarvoisen elämän mahdollistavan toimeentulon takaaminen.

46 Tästä johtuu, ettei kyseessä olevia etuuksia voida katsoa luonteeltaan rahana myönnettäviksi etuuksiksi, jotka on tarkoitettu helpottamaan pääsyä jäsenvaltion työmarkkinoille (ks. vastaavasti tuomio Vatsouras ja Koupatantze, C-22/08 ja C-23/08, EU:C:2009:344, 45 kohta), vaan niitä on pidettävä direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuina sosiaaliavustuksina, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 66–71 kohdassa todennut.

47 Kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen ei näin ollen ole tarpeen vastata.

Toinen kysymys

48 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään vastauksen siihen, onko direktiivin 2004/38 24 artiklaa ja asetuksen N:o 883/2004 4 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan oikeutta tiettyihin asetuksen N:o 883/2004 70 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin maksuihin perustumattomiin rahaetuuksiin, jotka on lisäksi katsottava direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuiksi sosiaaliavustuksiksi, ei ole sellaisilla muiden jäsenvaltioiden kansalaisilla, jotka ovat työnhaussa vastaanottavassa jäsenvaltiossa, vaikka tällaiset etuudet taataan samassa tilanteessa oleville vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisille.

49 Todettakoon tähän aluksi, että unionin kansalainen voi pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten sosiaaliavustusten saamisoikeuden kannalta vaatia yhdenvertaista kohtelua vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisten kanssa direktiivin 2004/38 24 artiklan 1 kohdan nojalla vain, jos hänen oleskelunsa vastaanottavan jäsenvaltion alueella täyttää direktiivin 2004/38 edellytykset (tuomio Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, 69 kohta).

50 Näin on siksi, että sen hyväksyminen, että henkilöt, joilla ei ole oleskeluoikeutta direktiivin 2004/38 nojalla, voisivat vaatia oikeutta sosiaaliavustuksiin samoilla edellytyksillä kuin ne, joita sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion omiin kansalaisiin, olisi vastoin kyseisen direktiivin johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa mainittua direktiivin tavoitetta estää se, että unionin kansalaisista, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, aiheutuu kohtuutonta rasitusta vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle (tuomio Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, 74 kohta).

51 Sitä ratkaistaessa, voidaanko pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset sosiaaliavustukset evätä direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen perusteella, on ensin siis selvitettävä, voidaanko mainitun direktiivin 24 artiklan 1 kohtaan otettua yhdenvertaisen kohtelun periaatetta soveltaa, ja on siten selvitettävä, oleskeleeko kyseessä oleva unionin kansalainen laillisesti vastaanottavan jäsenvaltion alueella.

52 Todettakoon, että vain kaksi direktiivin 2004/38 säännöstä, sen 7 artiklan 3 kohdan c alakohta ja 14 artiklan 4 kohdan b alakohta, voi tuottaa Alimanovicin ja hänen tyttärensä Sonitan tilanteessa oleville työnhakijoille tähän direktiiviin perustuvan oikeuden oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

53 Direktiivin 2004/38 7 artiklan 3 kohdan c alakohdassa säädetään tämän osalta, että jos työntekijä on alle vuoden kestäneen määräaikaisen työsuhteen päätyttyä – – joutunut tahtomattaan työttömäksi, mikä on asianmukaisesti todettu työsopimuksen päättyessä, tai oltuaan työttömänä kahdentoista ensimmäisen kuukauden ajan ilmoittautunut työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon, hän säilyttää työntekijän asemansa vähintään kuuden kuukauden ajan. Tällä ajanjaksolla unionin

kansalainen säilyttää oleskeluoikeutensa vastaanottavassa jäsenvaltiossa direktiivin 2004/38 7 artiklan nojalla ja voi näin ollen vedota direktiivin 24 artiklan 1 kohdassa vahvistettuun yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen.

54 Tästä syytä unionin tuomioistuin totesi tuomiossa Vatsouras ja Koupatantze (C-22/08 ja C-23/08, EU:C:2009:344, 32 kohta), että unionin kansalaisilla, jotka ovat säilyttäneet direktiivin 2004/38 7 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella työntekijän aseman, on oikeus kyseessä olevan kaltaisiin sosiaaliavustuksiin vähintään kyseisten kuuden kuukauden ajan.

55 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 41 kohdassa todennut, asiassa ei kuitenkaan ole kiistetty sitä, että Alimanovicilla ja hänen tyttärellään Sonitalla, jotka olivat säilyttäneet asemansa työntekijöinä ainakin kuuden kuukauden ajan viimeisen työsuhteensa päättymisestä, ei ollut enää tätä asemaa hetkellä, jolloin heiltä evättiin oikeus kyseessä oleviin etuuksiin.

56 Kysymykseen siitä, voisiko direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohta tuottaa direktiiviin 2004/38 perustuvan oleskeluoikeuden Alimanovicin ja hänen tyttärensä Sonitan tilanteessa oleville unionin kansalaisille, todettakoon, että tässä säännöksessä säädetään, että unionin kansalaista, joka on tullut vastaanottavan jäsenvaltion alueelle työnhakuun, ei saa karkottaa niin kauan kuin hän voi esittää näyttöä siitä, että hän jatkaa työnhakua ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia löytää työtä.

57 Vaikka Alimanovic ja hänen tyttärensä Sonita voisivatkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan perustaa oleskeluoikeutensa mainittuun säännökseen senkin jälkeen, kun direktiivin 2004/38 7 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettu ajanjakso on päättynyt, tietyn sellaisen ajanjakson ajan, jonka direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohta kattaa ja joka tuottaa oikeuden yhdenvertaiseen kohteluun vastaanottavan jäsenvaltioiden kansalaisten kanssa sosiaaliavustusten saamisoikeuden osalta, on kuitenkin huomattava, että tällaisessa tapauksessa vastaanottava jäsenvaltio voi perustaa päätöksensä olla myöntämättä tällaisille unionin kansalaisille vaadittua sosiaaliavustusta direktiivin 24 artiklan 2 kohdassa säädettyyn poikkeukseen.

58 Direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa olevasta viittauksesta sen 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaan käy näet nimenomaisesti ilmi, että vastaanottava jäsenvaltio voi evätä sosiaaliavustukset unionin kansalaiselta, jonka oleskeluoikeus perustuu ainoastaan viimeksi mainittuun säännökseen.

59 Tältä osin on täsmennettävä, että vaikka unionin tuomioistuin onkin jo todennut, että direktiivi 2004/38 edellyttää, että jäsenvaltiot ottavat huomioon asianomaisen henkilön henkilökohtaisen tilanteen tehdessään päätöstä henkilön karkottamisesta tai siitä, että henkilöstä aiheutuu oleskelunsa aikana kohtuuton rasitus sosiaalihuoltojärjestelmälle (tuomio Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, 64, 69 ja 78 kohta), tällaista henkilökohtaisen tilanteen arviointia ei tarvitse suorittaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa.

60 Näin on siitä syystä, että direktiivissä 2004/38 on ottamalla käyttöön asteittainen työntekijän aseman säilyttämisjärjestelmä, jolla pyritään turvaamaan oleskeluoikeus ja oikeus sosiaalietuuksiin, itsessään otettu huomioon erilaisia kunkin tiettyä sosiaalietuutta hakeneen henkilökohtaiseen tilanteeseen liittyviä tekijöitä, kuten työskentelyn kesto.

61 Koska SGB II:n 7 §:n 1 momentissa, luettuna yhdessä FreizügG/EU:n 2 §:n 3 momentin ja direktiivin 2004/38 7 artiklan 3 kohdan c alakohdan kanssa, säädetty kriteeri eli työskentelyn päättymisestä alkava kuuden kuukauden ajanjakso, jonka aikana oikeus sosiaalihuoltoon säilyy, antaa asianomaisille henkilöille yksiselitteiset tiedot heille kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista, se on näin omiaan takaamaan oikeusvarmuuden ja avoimuuden korkean tason perusturvaan kuuluvien sosiaaliavustusten myöntämisessä, minkä lisäksi se on suhteellisuusperiaatteen mukainen.

62 Todettakoon lopuksi siitä yksittäisiä henkilöitä koskevien tapausten arvioinnista, jonka avulla pyritään arvioimaan kokonaisvaltaisesti rasitus, joka tietyn etuuden myöntämisestä todellisuudessa aiheutuisi pääasiassa kyseessä olevalle kansalliselle sosiaalihuoltojärjestelmälle kokonaisuutena tarkastellen, että yhdelle hakijalle myönnettyä tukea voidaan tuskin katsoa direktiivin 2004/38 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ”kohtuuttomaksi rasitukseksi”, joka saattaisi kohdistua asianomaiseen jäsenvaltioon, ei niinkään hetkellä, kun sille on tehty yksittäinen hakemus, vaan tietenkin vasta sitten, kun kaikki sen käsiteltäväksi saatetut yksittäiset hakemukset on laskettu yhteen.

63 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2004/38 24 artiklaa ja asetuksen N:o 883/2004 4 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan oikeutta tiettyihin asetuksen N:o 883/2004 70 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin maksuihin perustumattomiin rahaetuuksiin, jotka on lisäksi katsottava direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuiksi sosiaaliavustuksiksi, ei ole sellaisilla muiden jäsenvaltioiden kansalaisilla, jotka ovat direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitetun kaltaisessa tilanteessa, vaikka tällaiset etuudet taataan samassa tilanteessa oleville vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisille.

Oikeudenkäyntikulut

64 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY 24 artiklaa ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004, sellaisena kuin se on muutettuna 9.12.2010 annetulla komission asetuksella (EU) N:o 1244/2010, 4 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan oikeutta tiettyihin asetuksen N:o 883/2004 70 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin maksuihin perustumattomiin rahaetuuksiin, jotka on lisäksi katsottava direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuiksi sosiaaliavustuksiksi, ei ole sellaisilla muiden jäsenvaltioiden kansalaisilla, jotka ovat direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitetun kaltaisessa tilanteessa, vaikka tällaiset etuudet taataan samassa tilanteessa oleville vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisille.

Allekirjoitukset